

## RECENZE

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta a MARTÍNEK, Zdeněk. *Výchova panovačného dítěte*. Vydání 1. Praha: Grada, 2024. 192 stran. Pro rodiče. ISBN 978-80-271-3197-6.



Autoři si vybrali vysoce aktuální, přitom náročné téma. Jejich známá angažovanost v oblasti výchovy a osobnostního rozvoje, delší pedagogická praxe a silná dávka empatie k potřebám dětí a dospívajících, je předurčující k přípravě a napsání publikace, přínosné pro širokou veřejnost – jak laickou, tak i odbornou. Nároky na děti a dospívající stále vzrůstají, zvyšuje se počet relativně neúspěšných žáků a studentů, přesto, že mají dostatečné rozumové nadání, zvyšuje se i počet talentovaných dětí, které neumí svůj potenciál zužitkovat, dochází k zásadní proměně výchovných přístupů i komunikace v rodinné výchově. Monografie je velmi dobře strukturována, ucelené kapitoly na sebe logicky navazují. Každá kapitola je následně členěna do dílčích podkapitol, které obsahují nejen teoretické poznatky, ale i zkušenosti z praxe. Autoři vhodně využívají vlastních zkušeností z poradenské

praxe dětského psychologa/speciálního pedagoga i svých osobních rodičovských zkušeností.

Přesto, že je publikace primárně určena rodičům a prarodičům, věnuje autorka dílčí kapitoly i učitelům, což lze považovat za vhodné řešení při výchově panovačných dětí, které mohou ovlivňovat klima ve třídě. Oba autoři, jak je u jejich edukačního přístupu v praxi obvyklé, ukazují na nezbytnost vzájemného propojení výchovných postupů rodičů a školy.

Předložený text zachovává vědeckou serióznost, ale přitom je psán čtivě, svižně – s ohledem na laickou veřejnost, pro kterou je prvotně určen. Publikace působí přitažlivě i z pohledu grafického zpracování.

prof. PhDr. Alena Vališová, PhD.

Neusmernené, prehliadané, nadmerne tolerované prejavy panovačného dieťaťa môžu spôsobiť nielen duševné, ale i fyzické ohrozenie zdravia dieťaťa, a tých, čo sú mu nablízku. Vzhľadom na rýchle zmeny v sociálnej a spoločenskej oblasti a na najnovšie poznatky z oblasti pediatrie, psychológie, pedagogiky je nevyhnutné inovovať a nanovo prehľbovať výskum v tejto oblasti. Odborná literatúra, ktorá by cielene viedla dospelých ako komplexne pracovať s prejavmi panovačného dieťaťa v spoločensky aktuálne rozmanitej variabilite usporiadania medziľudských vzťahov, však ako na slovenskom, tak v českom akademickom prostredí chýba. Preto považujem výber témy, zámer publikácie,

ako aj koncepciu jej spracovania za inovatívny, celospoločensky potrebný publikačný počin. Publikácia *Výchova panovačného dieťaťa* sa opiera o predchádzajúci interdisciplinárny výskum (Prekopová, Matějček) a čerpá z najnovšej odbornej literatúry a štúdií. Inovatívne sa zameriava na výchovné postupy pri prejavoch panovačnosti u detí. Prihliada tiež na aktuálne trendy, zmeny spoločenských paradigiem a variabilitu výchovných prístupov, ktoré sú aktuálne prítomné vo výchove v Českej republike (skúsenosť autorov z poradenskej praxe). Charakterizuje základné rysy osobnosti panovačného dieťaťa a faktory, ktoré k nemu vedú. Poskytuje návod, ako rozlíšiť panovačné prejavy ako rys osobnosti dieťaťa, dôsledok spôsobu výchovy alebo súčasť klinického obrazu závažného ochorenia, ktoré dieťa primárne ovplyvňuje; a ukazuje ako s nimi pracovať. Čitateľ tak môže prakticky okamžite komplexne vnímať stav dieťaťa a rozlišovať odchýlky v jeho správaní v celej hĺbke a šírke situácie, ktorej spolu čelia. V tomto zmysle sa môže publikácia stať cennou každodennou pomôckou dospelým pri zvládaní záťažových situácií panovačných záchvatov dieťaťa v rodine, v škole alebo v iných detských výchovných zariadeniach. Okrem deskripcie charakteristických prejavov a príčin vzniku panovačnosti autori vyzdvihujú význam komunikačných stratégií, zdôrazňujú úlohu rozvoja sebareflexie, požívajú k porozumeniu vlastným emóciám, a to ako v rodinnom, tak i v školskom prostredí. Prepojenie úsilia rodiny a školy, hodnotu vzájomnej súhlasnej spolupráce a aktívny dialóg označujú ako kľúčové faktory pri výchove panovačného dieťaťa, čo potvrdzujú aj výsledky špecifického

výskumu, ktorý autori uskutočnili pre potreby publikácie v snahe verifikovať teóriu praxou. Prezentácia výsledkov výskumu pohľadu na danú problematiku z radov pedagogických pracovníkov je funkčne zaradená v poslednej časti publikácie ako verifikačný zdroj informácií pre komplexné porozumenie problematike nielen vychovávateľom dieťaťa, ale aj jeho rodičom. Cennou súčasťou sú príklady vedenia triednickej hodiny, tipy a triky, hry a celková podpora učiteľského zboru v predmetnom prípade výskytu indikácie panovačného dieťaťa v triede. Prakticky zaujímavým doplnkom pre čitateľa sú i prílohy zaradené na konci publikácie, ktoré je možné okamžite používať v praxi. Štýl komunikácie obsahu publikácie je vysvetľujúci, zdieľa osobnú praktickú skúsenosť ako samotných autorov, tak vybraných odborníkov rôzneho akademického zamerania. Akademický štýl sa tak príjemne premostňuje praxou životných situácií a príbehov. Členenie textu pomáha v rýchlej orientácii pri hľadaní, keďže publikácia disponuje radom prehľadne usporiadaných a vysvetlených odporúčaní, usmernení, upozornení, praktických návodov, konkrétnych postupov i príkladmi hier. „Odborné okienka“ v sebe koncentrujú doplňujúce vysvetľujúce informácie a sú vhodne graficky umiestňované v priebehu textu tak, aby nenarušali hlavný odkaz textu. Graficky zaujímavá je riešená aj početná kazuistika z poradenskej praxe. Publikáciu odporúčam do tlače ako významnú výchovnú pomôcku so širokým adresárom používateľov.

Mgr. Katarína Maria Vadíková, Ph.D.